

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.
PRIHAJA VSAKO NEDELO.

Sama Novina na leto je vsakomur na njegov naslov 8 K.
Skupno za deset vev 6 K.
Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijino List“ i na konci leta „Kalendar Sveta Jezušovoga.“
Sama ednega drobon je doma 10 filerov.

VREDNIK:

KLEKL JOZEF

pleb. v Dolencih, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K temi se more pošilati naročnina i val doplet, ne
pa v tiskarno ali v Crenšovce.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jozef vp. pleb. v Cren-
šovcih, Cserföld, Zalamegye.

Na delo!

Vu meglenoj jesenskoj noči je zmagala revolucija. Mrzle verige so nam z rok doli počile, novo vüpanje je oživel naše od duge bojne zadrevne žile i živce. Vsi pozdravljamo novi red, novo republiko, vu šteroj de ljudstvo ladalo.

Nego bojati se je, da je ljudstvo ešče ne zrelo, da je telko sloboščine i pravic dobilo

Vlada je vu žmetnom položaji, liki herbaš, ki zaduženi grünt, podreto kučo prek vzeme. Pa denok vse od njega čakamo, pa se njemi protimo. Oficirje so domo prišli, nje praj naj vlada vöplacha, 10—15 jezer kron so želeli. Prišli so rokodelavci (mojstri), pomočšo prosili. Častniki so se združili i vekšo polačo prosijo. Vse ravno zdaj.

Delati nišče ne šče. Prvle samo neki jezero lüdih ne delalo, zdaj milijon lüdi čaka pečenoga goloba. Ne ga vogelja. Kopati ga nišče nešče. Ešče z vagonov ga inželerje morejo vöspravlati. V Budapešti so za 24 kr. ne šteli snega odmetavati. Tak je i po vesnicah. Mladi lüdje samo klantivajo. Nego dobro jesti i piti, tisto že. V krčmo se spravi po deset, zapojijo se i te oni ščejo ceno napraviti vini. Bitje začinjajo. Oni so, praj bolševiki. Dobro, dobro, ka mamó, to hitro lahko poživemo i potom ka bo, či ne bodemo delali? Zemla ne rodi brezi dela. Od bolševikovoga guča — slovenski manjaki — se ogiblajte, vašo deco od takših tivarišov vkraj držte.

Drügi pravi, ne ga pravde. Kak bi to bilo? Či bi drügo ne bilo, so desetero zapovedi: Ne kradni, ne mori. Je to ne za dosta?

Zato pa mirni bojte, podajte se na delo, kak pred bojnov. Na čakajte te čas, ka nači bode. Že je nači. Že se obrača. Ali si pa vpamet vzeo da se je zima v sprotoletje obrnola? Tak je

i s nami. Delajte, spravljajte si, to je samo senjarija ništernih blodnih, da de zdrügh trüdiv živo. Naše slovensko ljudstvo je skrbljivo, manjake vö z sebe lüči.

Premirje.

30. nov. Srbi v Banati, v Bački v Baranyi so odločili, da vkraj spadnejo od Vogrskoga i se pridružijo k Srbskomi. Tak i Montenegro se pridruži k Srbskomi. Slovaki vu 8 stolicah i vu 8 pol stolicah dobijo slovaško ravnanje občin, to je od notarijuša do župana (alispán) vse slovaško bode. Angleški minister kolonij je vu Bristolu govorio. Med drügimi je pravo, da ententa ne bode božala Nemčijo. Francoški ministerski predsednik je izjavo, da se ne bode pogajao s nemškov bolševiškov vladov. Kem bolje se potrdi na Nemškom zdajsna vlada, tem bolje ostra bo ententa. Mir je ešče daleč.

Narodno spravišče (nemzetgyülés) Rumunov je vö skričalo, da se vsi Rumuni na Vogrskom zjedinijo s Rumunijov. Rumunska armada vu 2 tjednak zasede 26 županij, kde Rumuni prebivajo. Nemci županij Železne, Sopronske, Požunske i Mošonske želejo, da njim popolno autonomijo (samovlada, ka do sami sebe ravnali) dajo, da vse nemške kraje združijo, na čelo pa postavijo nemškoga ljudskoga komisara. — Vu arzenali v Beči je 2. dec. ogenj vövdaro. Kvara je več milijonov. Dosta ledra i gvanta je zgorelo. Gučijo od vužiganja. — Američka vlada je na 32 ladjah — prvle so nemške bile — živež poslala Nemcom.

4. dec. Srbi so zasedli Barč i so prepovedali, da bi mladi vojaki notri rukivali. — Voditel frančoske komišije v Budapešti je izjavo želenje, da bi vogrska vlada z slovaških (tót) krajov severne Vogrske nazaj potegnola svoje vojake, ar je to potrebno za volo mira.

Vlada je mogla bogati. — Bivši nemški casar je dobo 20 vreč zlata. — Saksoni (szász) na Erdélyskom prosijo vogrsko vlado, da se stara nemška vesnička imena nazaj postavijo i sednov potjov so stara imena nazaj spelali. — Francoški general Foch je v Parizi govorio. Ta bojna, je grozovitna bila, je pravo, ar je bojna mašinov bila, nego najbližanja bojna ešče bolje grozovitna bode. Nikak ga je pito, je li že na novo bojno misli, je general odgovoro: Žalostno je, da je tak, Nemško se že pripravlja. — Z fronta se nazaj povračajoče nemške čete so v Berlinu napadle hišo varaško, kde je rudeča zastava visila. Novine želejo, da Hindenburga i proti revolucijuške oficire zgrabijo. Bojati se, da proti revolucija vövdari i de vse po starom. — Narodno spravišče avstrijskih Nemcov izjavi, da je voditeljstvo armade krivo, da je po doli sklajenji orožja taljan dosta naših vojakov zgrabo.

5. dec. Štiri slovaške stolice (megye) so izjavile, da se ne ščejo pridružiti niti k Vogrskomi, niti k Češkomi, nego po sevim ščejo republiko nastaviti. — Ententa (francozi, angleži i drüge njihove zaveznike s ednov rečijov za entento zovejo) je češko armado spoznala i jo pooblastila, da severno Vogrsko, kde slovaki prebivajo — 8 celih i 8 pol stolic — zasedejo. Tak bode českoslovaška republika od Požuna do Ungvara segala. — Mirovno pogajanje se na konci januara začne.

6. dec. „Est“ piše, da se francozi norca delajo z vogrov. da volo francozov prek mere iščejo, tak, da v Budapešti frančuško gimnazijalno šolo ščejo postaviti. Amerika šče rane bojne vračiti, ne samo na zemli svojih zaveznikov, nego i pri sovražniki. — Masaryka, češkoga prezidenta so v Londoni tak sprejeli, kak giavo države.

Dom i svet. — Glási.

Prek davanje imetka i dača za imetek. Szende Pal je izjavo, da se skrbi, da vsakoga vplačamo, či je na Vogrskom ali kde steč je. Na Vogrskom prekdavanje imetka de telko koštalo, kak nindri ne.

Grah je rešeni od zapora. Lehko se oda i küpi.

Vojaki za svetinjami, kak ti za zlato 30 k. na mesec, za velko srebrno 15 k, za malo srebrno 7-50 k i na dalje dobijo. Ki so zdaj ne dobili, naj se glasijo pri svojem regimenti. Vu prošnji naj zapišejo, kde so služili vu začetki, kde so dobili na slednje plačo i na štere mesece.

Šalovski i Dolenski r. k. šolski stolec je s veseljom sprijao odredbo ministersko, da se vu šolah slovenski slobodno vči.

Dar. Gjergjek na Novine 5 k. Tüll G. 20 k. Tivadar 10 k.

Vu Železnoj županiji vsaki dobi 7 deci ruma.

Ešče 400 jezer vlovlenih mamu na Ruskom. Ne morejo priti, da bitje stoji med bolševikami i čehoslovakami. Naših vlovlenih je dosta stopilo med bolševike. Vúpajmo se, da ententa red napravi. Pri nas so revolucijo pomogli socialisti-delavci. Velki razloček je med socialistami i bolševikami. Socialisti delajo i tak se branijo. Bolševiki ne delajo. Socialisti ešče poštujejo, ka stoj ma, bolševiki tam ropajo, kde je. Ka je, poživejo, novo pa ne pripovajo, ne pridelajo. Ruske fabrike tiho stojijo, paver za živež nika ne dobi, nego od njega vse vkraj rekvirirajo. Zato so se pa pavri goripostavili. Pri nas je ešče vse vu redi. Bog nas odslobodi od bolševikov.

Slobodno mo žgali na malih kotlah, štirikat vekša plača bode. Kde je centralna žganjarija slive, grozdjove tropine i drože ešče ne prek vzelo finančno ravnateljstvo (pénzügyigazgatóság) dopusti na prošnjo, da na čas dobijo kotel. Ne ga guča od jabočnih tropin. To lehkar i na dale ne mo smeli žgati.

Konji zaman. Smo že pisali, da okoli Ljubljane i Villach je dosta konjev razpušćeno bilo. Zaman so nam je ponujali. Ki so se glasili, vu dolčenom vremeni do se peljali za konje. Kertofek, vedro za napajanje, pokrovce morejo s seboj vzeti. Pod 15 let stari se ne smejo peljati.

Ladja „Baro Kemény“ se je na poti Kattaro (Kotor). — Fiume vužgala. Na ladji so vojake peljali z Albanije. Z vekšega vgre. 200 jih je preišlo.

Živinski tržec z Krplivnika Baligač je v Otovci teoce i svinje meo kuplene. Kda je šteo vkraj odpeljati, vesnička straža je prepovedala. Baligač je mogo gradške žandare zvati, steri so blago rešili i stražo dobro namlatali.

V Števanovci so roparje v noči pri Šugarci (židovka, mož njoj je mro) okna spotrli i s protenjom 2000 kr. njoj vzeli.

Na konci leta bode odebiranje kotrig za županijsko komišijo (megyebizottsági tagválasztás). Vu krajini G. Sinika gori stopijo vlč. g. pl. Kocjan I. z Števanovec. Preporačamo jih.

Na železnici. Potčevalasta stotnik i stražamojster. Kak sta na naš slovenski kraj prišla, je stotnik pitao: Vi znate, slovenski. Ka je to Jugoslavija? Jug, južni kraj, vsi slovani, ki so na južnom, so se združili vu jedno državo. Zakaj? je pito na dale stotnik, kak se more katoličanski Slovenec združiti s Hrvatami i Srbom. Ar sam ne more živeti, je premali, je odgovoro stražamojster. Tak se pa vüpa, da več pravice dobi zpomočjov. Srba, ki je zaveznik Francozov in Angležov. Srb dobi odškodnino. Slovenec tak obdrži svojo narodnost. Čuje se pravi na dalje stotnik, da prekmurski Slovenci pod Srba pridejo. To je samo fabula, je pravo stažamojster. Mi, či de že od toga guč, k štajerskim Slovencom spadnemo. Pa tam ne bode republike, je pravo stotnik. Ne je moje delo braniti štajerske i kranjske Slovence, je pravo stražamojster. Či so oni znali vu bojni, kda se je jezero i jezero bajonetov okoli njih svetlilo, nemški jarem vküp streti, gvišno je, da pod srkski jarem ne bi položili svojo glavo.

Od demobilizacije (razoroženje) mao, kda železnice samo vojaštvo vozijo, je na Nemškom za volo slabosti i lakoti 50 jezer lüdi mrlo.

Železnic je več stavlenih. Male železnice, kak naša Sobočka de pa samo vsaki drugi-tretji den hodila. Ne ga vogelja. Či nam Novine ne pridejo vu navadnom vremeni, — to je zrok.

Iz vseh krajev vogrskih je kakših stojezer pobegnjenih v Budapešti.

Morjeni puntarje. Vu vesi Alsónémeti (Pestmegye) so vojaki začneli gori trgati baute. Poglavarstvo je pomoč prosilo, prišlo 20 narodnih stražarov pod voditeljstvom poročnika Szántó. Stražarje so štiri puntarov strelili, več jih pa polovili. Izmed teh je poglavarstvo pet na smrt obsedilo i stražarje so včasih skončali sod. Komisar vlade je včasih odpotüvo vu ves, da preišče, što je kriv peteroga osmrćenja. Poročnika so vlovili.

V Zalaegersegi pri honvednih husarah se te dni 2000—3000 konjev z deloma vöda, z deloma pa oda.

Naša stara bivša monarhija je do slednjega maja 1918. zgübila 4 milijon mtrvecov i ranjenih. Grozovitno bitje pri Piavi 15. junija je ne notri zračunano.

Sadno drevje. Po mokroj jeseni nam je prišla hitro zima. Zdaj bi mogli — pa či de vremen, bodemo mogli — drevje v red vzeti. More očistiti drevje. Vsaka süha vejka, takša vejka, štera je drugoj bolje mečnoj vejki na poti ali je pa ovak slaba, more se brezi milošće doli vrezati. Ne trbe gostoveje nihavati. Ka doli visi, trbe v kraj zrezati. Vejke ne trbe včasi pri stebli vrezati. Najboljše je žagati. — Tak dobi drevo zrak i sunce, ka je vsakoj stvari potrebno, ob drugim tak se sad bolje razvija i dozori, sad lepšo farbo i žmaj dobi i na slednje ništerni beteg dreva se odstrani.

Zemljo ljudem! Minister poljedelstva je odredo, da se vu lajštre vzemejo oni vojaki, ki so pred bojnov tüdi na poli delali. Ne smejo se vu lajštre vzeti, ki odsega mao bodo puntali ali vu drugom imanji kvar delali. Morejo se vu lajštre vzeti vsi hišni gospodarje i oni, ki do se ženili, či ne majo zemlje, ali či majo, pet plügov ne dosegne i ga ne čaka herbija, da bi od pet plügov više zemlje meo. Či žena ma 5 plügov grünta, mož se vu lajštre samo teda vzeme, či najmenje dva sina ma. Vu vsakoj vesi se morejo lajštre napraviti. Napravi je komišija veškoga zastopstva (községi képviselőtestület), štere komišije polovica de stala iz vojakov — poljedelavcov, ki ne majo več grünta od pet plügov. Zato pa pazite, da ne ostanete vö iz lajšter.

Vu nemškoj Austriji komaj majo mele do prve dni januara. Či včasi pride silje, tak je malo vogelja, ka ne do mogli semleti.

V Medjimurji pri sv. Jurji — Welt-Blatt piše, da so vogrski vojaki i žandari de oropali farof i vzeli 4 jezero krou. Takši glasi pridejo i iz drugih vesnic. Lüdstvo beži prek granice i prosi horvatsko narodno vlado za pomč. Vojaki možko ljudstvo med 17—50 letami silijo, da bi k svojemi vogrskomi regimenti rukivaló. Ništerni so proti postavali i so pravili, da oni kak Jugoslovani — v Lotmerk bode rukivali, so se njim protili, da je zvežejo i poštrofajo.